

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Amerikansk jättefirma inom köttbranschen intar östra Centraleuropa
 - Den globala krisen möts bäst genom en aktiv regional respons
 - *"Det är människorna själva som måste aktivera sig för att en region ska kunna utvecklas"* – professor Mickos om kommuner i kris
 - Bättre verktyg behövs för mätning av hållbar utveckling visar doktorsavhandling
 - Östnyland stod för bara 2 procent av landets växthusgasutsläpp senaste vecka – utsläpp i realtid nu på nätet
 - Läs även detta: **Mer stöd till skärgården genom skärgårdspolitiska principbeslut*
**Fempersoners by i Maxmo skärgård skulle behöva ungt folk* **Miljöcafé om klimatförändring vid ÅA i Vasa* **Seminarium om byaplanläggning i Årets by 2008*
**YTR:s projektseminarium i Tammerfors med aktuellt inom landsbygdspolitiken*
**Närmatstafetten vill väcka diskussion om matens färskhet och kvalitet* **Uppdaterad informationsanvisning för landsbygdsprogrammet för Fastlandsfinland*
-

AMERIKANSK JÄTTEFIRMA INOM KÖTTBRANSCHEN INTAR ÖSTRA CENTRALEUROPA

Agribusiness jätten Smithfield Foods växer i styrka i östra Europa, där man etablerar farmer, föder upp grisar i ett snabbt tempo och slaktar dem på allt kött som kan stoppas i en korv. Smithfields globala erövring är uppenbar. Dess ordförande Joseph Luter III har beskrivit det som att komma in på en "mycket, mycket stor väg, mycket, mycket snabbt". På mindre än fem år enrollerade Smithfield politiker i Polen och Rumänien, fick tillgång till de stora jordbruksstöden i EU och avvärjde lokala oppositionsgrupper för att skapa konglomerat av foderfabriker, slakterier och klimatkontrollerade svinstall för tusentals grisar. Varje steg i en gris' liv – från konstgjord insemination till att frambringa genetiska drag – är kontrollerat. Hemma i USA säger Smithfield att man har blivit en välsignelse för konsumenterna. Priset på griskött har sjunkit med ca en femtedel mellan 1970 och 2004 enligt jordbruksdepartementet i USA, ett årligt sparande på ungefär 29 amerikanska dollar per konsument. Såväl i Östeuropa som i de amerikanska jordbruksstaterna, där Smithfield har utvecklat sin affärsstrategi, är frågan om inbesparingarna är värt de ansevärdiga kostnaderna. Bolaget säger att man tar hänsyn till "våra grannars oro" och att klagomål ofta kommer från missnöjda invånare som lämnats utanför. Men Robert Wallace, gästande geografiprofessor vid universitetet i Minnesota, säger att Smithfields globala etablering är en del av en bredare "revolution för kreatursbesättning som har skapat städer av grisar och höns" i fattigare länder med svagare reglering. "Kostnaderna stiger för små grisfarmare." I Rumänien har svingårdarna minskat med 90 procent till 52100 år 2007, från en nivå på 477030 år 2003. I Polen fanns det 1,1 miljoner grisfarmare år 1996, men antalet hade år 2008 sjunkit med 56 procent. Smithfields farmer i Rumäniens Timis County är bland de högsta nedsmutsarna av luft och mark enligt en lokal myndighetsrapport. Rapporten visar även att metangaserna i luften steg med 65 procent

mellan 2002 och 2007. Bolaget försvarar starkt sina metoder och vill även visa på de stora investeringarna i fattiga delar av östra Europa, liksom åtagandet att återinvestera vinsten lokalt. I dag är Smithfield den största grisproducenten i Rumänien, där man äger en enorm köttförpackningsanläggning med nästan 40 grisfarmer och odlingsmark som täcker över 50000 acre (en acre = 4046,9 kvadratmeter). I Polen har bolaget 500 grisfarmare. Men vissa bybor ser till fördelarna. Dorin Mic Aurel i Rumänien säger sig inte ha några problem med dem som granne. Smithfield är den största skattebetalaren i Masloc med 27000 amerikanska dollar årligen, vilket har bidragit till att man fått rinnande vatten till byn. *Uppgifterna (från 5.5) är från tidningen New York Times nätupplaga och finns (på engelska) under adressen http://www.nytimes.com/2009/05/06/business/global/06smithfield.html?_r=1&hpw.*

DEN GLOBALA KRISEN MÖTS BÄST GENOM EN AKTIV REGIONAL RESPONS
Representanter från OECD-länderna möttes den 31 mars i Paris för att diskutera regionernas roll i den globala krisen. Samtalen kretsade kring följande ämnen: de globala utmaningarna och regionerna till följd av finans- och klimatkrisen, policyverktyg för att ändra regional utveckling mot mer av innovationer och offentliga tjänster, samt hur man stärker aktörerna och kapaciteten i den regionala utvecklingen genom flernivåstyrning och medfinansiering. En av de huvudansvariga för ministermötet Marcos Bonturi, chef inom området strukturpolitik vid OECD, ansåg att det mest intressanta under mötet var att se hur regioner runt om i världen gått så olika tillväga för att möta följderna av krisen, men samtidigt så speglar regionernas respons det faktum att krisen slagit väldigt ojämnt. Eftersom krisen hade sin upprinnelse inom finanssektorn, så blev det de finansiella centra, all handel, tillverkning och distribution som baseras på kredit, som fick ta första smällen, vilket därför drabbade regioner med den här sortens verksamheter först. Rena glesbygdsregioner eller regioner där den offentliga sektorn är stor, kände därför inte alls av krisen till en början. Men enligt Bonturi kommer nu krisens andra våg och då blir effekterna märkbara även på den offentliga sektorn och i regioner där det lokala näringslivet är beroende av den inhemska marknaden. För att agera till följd av krisen, väljer många nationer att satsa i ”säkra kort”, såsom infrastruktur och ökad kompetens. Sedan finns det enskilda städer ute i regionerna, vilka satsar på omställning mot s.k. ”greening cities”, som ett sätt att få en mer hållbar samhällsstruktur. Liknande omställning pågår även på vissa håll på landsbygden med försök att diversifiera sina verksamheter med mer fokus på alternativ energi eller mer miljövänliga produktionssätt av livsmedel. Det är i det här sammanhanget, det regionala, som de nationella regeringarnas största utmaning ligger. Den samlade potentialen, både lokalt och regionalt, är inget man kan utveckla genom att styra på traditionellt sätt, utan den måste snarare stöttas för att en mobilisering på plats ska bli möjlig. Även det civila samhället och företagen måste engageras mer och bli delaktiga, anser Bonturi och poängterar att den lokala delaktigheten också är en förutsättning när ny policy skapas, och även nationellt, eftersom man bäst vet vad som behövs lokalt och regionalt. Enligt Bonturi står sig de nordiska länderna och deras regioner vid en global jämförelse väldigt bra, men de utmärker sig på olika områden. Finland utmärker sig med satsningar sedan 1999 inom kompetensutveckling, normmännen har visat sig duktiga på att skapa jämlikhet i den meningen att många har tillgång till service även långt ut i glesbygden, Danmark har sin styrka på entreprenörskapsområdet, medan Bonturi inte ville uttala sig om Sverige i det här läget. *Uppgifterna är från Gränsbrytning – Nyheter om regioner och regional utveckling i Norden (8/2009). För mer om ministermötet och en sammanfattning från det finns (på engelska) på http://www.oecd.org/document/12/0,3343,en_21571361_41678532_42419916_1_1_1_1,00.html respektive <http://www.oecd.org/dataoecd/27/57/42475538.pdf>.*

”DET ÄR MÄNNISKORNA SJÄLVA SOM MÅSTE AKTIVERA SIG FÖR ATT EN REGION

SKA KUNNA UTVECKLAS” – PROFESSOR MICKOS OM KOMMUNER I KRIS

Krisdrabbade kommuner bör inte vänta på hjälp från regeringen, utan det är människorna själva som måste aktivera sig för att en region ska kunna utvecklas. Det säger innovationsprofessorn Kaj Mickos som senaste veckas lördag (9.5) talade inför en sydösterbottnisk publik i Kulturhuset Dux i Kristinestad med föreningen Pohjola-Norden och staden som arrangörer. Mickos, som är bosatt i Sverige men hemma från Östnyland, har utvecklat en metod för att producera innovationer. Under seminariet berättade han frikostigt om sina egna uppfinningar och de utmaningar han har ställts inför som uppfinnare. Enligt Mickos handlar det inte om att försöka komma på goda idéer, utan det gäller att hitta goda problem, eftersom varje uppfinning härstammar från ett problem. Sydösterbotten, som på senare tid har förlorat många arbetsplatser inte minst genom att Metsä-Botnias fabrik i Kaskö lades ner, har fått regionens kommuner att lägga ner lite möda på att söka nya lösningar, bl.a. måste man förhindra att människorna flyttar bort från orten. Mickos menar att det är människorna, som är den största naturtillgången och som står för förnyelse. Men att slå ihop kommuner är inte alltid den bästa lösningen för att rädda ekonomin eller bibehålla servicen. På den punkten fick han medhåll av kommunminister Mari Kiviniemi, som även hon talade på seminariet *Mötesplats Kristinestad*. Enligt Kiviniemi har ändå kommunen en roll som stödjare av företag och innovationer. *Uppgifterna är från YLE:s Internytt (11.5) under adressen <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=157889>, och från Vasabladet (9.5), där största delen av artikeln tillägnas kommunminister Kiviniemis åsikter, bl.a. vad beträffar Mellersta Österbottens orientering i regionförvaltningen. En mindre text finns på Vasabladets nätupplaga under adress <http://www.vasabladet.fi/story.aspx?storyID=41045>.*

BÄTTRE VERKTYG BEHÖVS FÖR MÄTNING AV HÅLLBAR UTVECKLING VISAR DOKTORSAVHANDLING

Såväl i Finland som på andra håll i världen har man mätt hållbar utveckling med hjälp av olika slags indikatorer, vilka har hjälpt att åskådliggöra det ofta så abstrakta begreppet hållbar utveckling med tydliga trender, som särskilt beslutsfattare kan använda som hjälpmedel. Men indikatorerna borde utvecklas, så att de blir mera användarvänliga och därmed mera verkningsfulla. I forskaren Ulla Rosenströms avhandling *Sustainable development indicators: Much wanted, less used?*, som läggs fram till offentlig granskning 15.5 vid Helsingfors universitet, jämförs två olika indikatorprojekt: de nationella indikatorerna för hållbar utveckling i Finland och de sociokulturella indikatorerna för ekoeffektivitet i Kymmenedalen. Det visade sig att de största problemen var att användarna inte visste att indikatorerna finns och att indikatorerna inte var lämpliga för deras behov. Problemen hade flera orsaker: indikatorerna var inte relevanta, presentationstekniken var dålig, de statistiska diagrammen var av dålig kvalitet, användarna hade inte varit med om att utveckla indikatorerna, kommunikationsplanerna var bristfälliga, samt att det även fanns brister i upprätthållande och uppdatering av indikatorerna. Avhandlingen presenterar även intervjuer med 38 beslutsfattare – riksdagsledamöter, riksdagsassistenter och högre tjänstemän. Utgående från av intervjuerna kan man konstatera, att indikatorernas främsta betydelse i beslutsfattandet är att de kan fördjupa användarnas insikter i frågor kring hållbar utveckling. Det finns få exempel på direkt användning av indikatorerna som stöd för beslutsfattande. Övriga aktörer, såsom medier, tjänstemän, forskare, studerande och lärare, använder även indikatorerna för hållbar utveckling främst som läromedel. Indikatorerna skulle bli mer användbara om man beaktade beslutsfattarnas behov redan i planeringsskedet, samt om man kunde tidsanpassa olika teman så att de anknyter till den politiska diskussionen. *Uppgifterna är miljöministeriets hemsida på adress <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=322179&lan=sv&clan=sv>. Under adressen <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=101462&lan=en> finns själva*

avhandlingen.

ÖSTNYLAND STOD FÖR BARA 2 PROCENT AV LANDETS VÄXTHUSGASUTSLÄPP SENASTE VECKA – UTSLÄPP I REALTID NU PÅ NÄTET

Jämförelsevis lite växthusgaser har sitt ursprung i Östnyland, som stod för 2 procent av landets utsläpp av växthusgaser vecka 19. Drygt hälften av utsläppsmängden kom från trafiken. För landskapet Österbottens del var utsläppet 4 procent, varav uppvärmningen stod för största delen, 42 procent. Egentliga Finland stod för 9 procent av landets utsläpp av växthusgaser senaste vecka, där det mesta kom från uppvärmningen, eller 42 procent. För Nylands del var utsläppen 24 procent, varav det mesta kom även här från uppvärmningen, 44 procent. Mätt per invånare släpper både österbottningarna och östnylänningarna ut mer växthusgaser i atmosfären än nylänningarna – 130, 122 respektive 100 kilo per invånare. Men Nyland svarade för en fjärdedel av landets totala utsläpp (140 av 596 kiloton). Uppgifter av det här slaget kan man följa på den nya nätfunktion som Finlands miljöcentral upprättat och samtidigt göra jämförelser med andra regioner i landet, förutom Åland. Projektet kan sägas vara unikt i världen. Vad gäller klimatförändringarna, har lokala insatser en nyckelposition. Enligt professor Jyri Seppälä vid Finlands miljöcentral kan man genom att öka kommuninvånarnas och beslutsfattarnas kunskap om utsläppen, stöda lokala projekt för att minska dem. *Uppgifterna från YLE:s Internytt (14.5) och från miljöministeriet(11.5) finns under webbadresserna <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=158145> respektive <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=321833&lan=fi&clan=fi>. Uppgifterna från Vasabladet ingick i dagens upplaga (15.5). En kortare textversion finns i nätupplagan på adressen <http://www.vasabladet.fi/story.aspx?linkID=68382&storyID=41364>.*

Utsläppsuppföljningen i realtid eller växthusgasernas veckoläge består av tre delar: konsumenternas elförbrukning, uppvärmning och trafiken. De viktigaste gaserna som värmer upp klimatet är med: koldioxid (CO₂), metan (CH₄) och dikväveoxid (N₂O). I statistiken ingår t.ex. inte en del av industrin och jordbruket. Den totala mängden utsläpp av växthusgaser i Finland beräknas vara dubbelt större än de som finns med i den här webbtjänsten.

LÄS ÄVEN DETTA

Mer stöd till skärgården genom skärgårdspolitiska principbeslut

Regeringen skall utreda om fastighetsskatteinkomsterna från fritidsstugor kan lämnas obeaktade i samband med utjämningen av skatteinkomster mellan kommunerna och om en del av stugbosättningens kommunalskatter kan överföras till stugkommunerna. Bland annat de här åtgärderna ingår i statsrådets skärgårdspolitiska principbeslut, som fattades 13.5. Man skall också utreda ett avskaffande av avgifterna i förbindelsebåttrafiken, vilka inbringar enligt minister Mauri Pekkarinen endast 350000 euro. Det kostar lika mycket att uppbära dem. Det utlovas även en utveckling av dataförbindelserna i skärgården. *Uppgifterna är från YLE:s Internytt (14.5) och finns på <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=158185>.*

Fempersoners by i Maxmo skärgård skulle behöva ungt folk

Som mest har Teugmoborna i Vörå-Maxmo kommun, Österbotten varit 45 personer, vilket var på 1500-talet. Byn, som varit befolkad sedan 1400-talet, har nu endast fem personer i fyra hushåll. Sommartid, när de 50 sommarvillorna befolkas, flerdubblas folkmängden i Maxmo skärgårds äldsta och minsta by. Det skulle nu behövas en och annan gravid kvinna för att trygga den lilla byns fortbestånd. ”Men var ta bröd i öknen, när det inte finns ett enda ungt par i byn”, säger Daniel Nyman som i flera år lett det gemensamma byrådet Djupsund, Lövsund, Teugmo byråd rf med grannbyarna. Men folkmängden har varierat. På 1600-talet var man nere i sex personer, för att i mitten av 1800-talet ha 40 invånare. Om vågrörelsen

fortsätter, skulle det nu vara dags för en uppgång. Ruth Svanbäck, som själv varit borta från Teugmo under långa perioder, tror inte att byn dör ut. Vad gäller servicen, säger Kaj Holm som är murare, byäldste och kan beskrivas som en levande serviceinstans som kommer farande på sin fyrhjuling, när villaborna behöver en kontakt till byn: ”*Det har aldrig funnits någon egentlig service. Skolan och bönehuset har funnits i Djupsund*”. Avståndet till butiken och skolan i Särkimo är 12 kilometer. En butiksbil trafikerade i Teugmo fram till 1970-talet. *Uppgifterna är från lördagens upplaga (9.5) av Vasabladet.*

Miljöcafé om klimatförändring vid ÅA i Vasa

Ett informations- och diskussionsforum, *Miljöcafé*, hålls vid Åbo Akademi (ÅA) i Vasa 19.5 kl. 14 i utrymme C215 i Academill. Temat är individens möjligheter att motverka klimatförändringen. Inledningen hålls av lektorn i nationalekonomi Tore Weijola. På plats finns även Hannele Ilvessalo-Lax och Liisa-Maija Harju från Västra Finlands miljöcentral, samt ÅA:s miljökoordinator i Vasa Merja Mäensivu. *Anmälan görs senast 18.5 till Merja Mäensivu på e-mailadressen merja.maensivu@abo.fi.*

Seminarium om byaplanläggning i Årets by 2008

I byn Siikamäki-Peiposjärvi, Årets by i Finland 2008, hålls 3.6 ett seminarium i byaplanläggning. För landsbygdsutvecklingen innebär byaplanläggningen en ny möjlighet. Markanvändnings- och byggnadslagen ändrades 1.1.2009, så att generalplan nu kan uppgöras för områden som har byliknande bosättning. Syftet med seminariet är att stärka byaplanläggningens roll och att finna nya idéer i utvecklandet av byarna och kommunerna. Under tillställningen kommer miljöministeriets överarkitekt Anne Jarva att presentera byaplanläggningens utvecklingsprojekt och exempel på pilotprojekt. Byaplanläggningen söker ännu sin form, så pilotprojekten och diskussionen har stor betydelse. Under dagen kommer man att få höra nio olika expertanföranden om planläggning, byaplanering, landskapsvård och datanätverk. Målgrupper för seminariet är kommunala myndigheter, byaaktörer, aktionsgrupper, skogscentraler, skogsvårdsföreningar, miljömyndigheter, vägverkets personal och andra som är intresserade av byarnas planläggning. Som arrangörer fungerar Järvi-Suomen kylät ry, Veej’jakaja ry, samt landsbygdsnätverksenheten vid jord- och skogsbruksministeriet. Liknande seminarier har arrangerats i Björneborg och Rovaniemi. *På finska finns mer uppgifter, program och anmälan (senast 29.5) på Järvi-Suomen kyläts hemsida under webbadressen <http://www.jasky.net/kylasuunnittelu.html>.*

YTR:s projektseminarium i Tammerfors med aktuellt inom landsbygdspolitiken

Landsbygdspolitiken samarbetsgrupps (YTR:s) årliga projektseminarium hålls det här året 10-11.6 i Tammerfors universitets utrymmen. Syftet med seminariet är att ta upp aktuella ärenden inom landsbygdspolitiken, samt att förmedla information och erfarenheter från pågående projekt. Målgrupperna är de som genomför de nationella forsknings- och utvecklingsprojekten på landsbygden, YTR:s och dess sekretariats medlemmar samt temagruppernas ordföranden och sekreterare, YTR:s projektgrupps medlemmar, TE-centralerna (landsbygdens utvecklingsärenden), landskapsförbunden och aktionsgrupperna. *Mer info (på finska) och länk till anmälan, som görs senast 1.6, finns på YTR:s hemsida under webbadressen http://www.maaseutupolitiikka.fi/tutkimus_ja_kehittaminen/hankeseminaari/.*

Närmatstafetten vill väcka diskussion om matens färskhet och kvalitet

Den nationella *Närmatstafetten* trampas i år för tredje gången. Det glada matgänget trampar längs med Finlands västkust från Norra Österbotten via Karleby, Vasa och Åbo till Helsingfors. Stafetten, som inleds 30.8, avslutas lördagen den 5 september

med Företagardagens tillställning i Helsingfors. På plats för att motta stafettpippen finns republikens president Tarja Halonen, som fungerar som stafettens beskyddare. *Närmatstafetten*, som samlar närmare 300 vänner av närmat och utvecklare inom den finländska matkulturen, har som syfte att väcka diskussion om matens färskhet och kvalitet inom den offentliga sektorn, bland såväl lokala aktörer och beslutsfattare som massmedier. *Närmatstafettens* tema i år är ”Välj enligt säsong”! Huvudbudskapet är främjande av hållbara val och särskilt ekologisk, vegetarisk eller säsongbetonad mat i statsförvaltningens bespisning (statsrådets principbeslut 2009). Längs med rutten ordnas lokala evenemang såsom torgjippon och hälsningar av daghems- och skolbarn. Torgjippona är en mötesplats för de lokala livsmedlen, beslutsfattarna, matvännerna, medierna och för landsbygdsföretagarna. *Närmatstafetten* genomförs av EkoCentria med stöd för säljfrämjande åtgärder som beviljats av jord- och skogsbruksministeriet. Stafettens huvudsamarbetsparter utgörs av producentorganisationerna MTK och SLC, samt Programmet för främjande av finländsk matkultur Sre. *Närmatstafettens* webbsidor uppdateras under våren och sommaren på adressen www.ekocentria.fi. Webbsidorna kommer även att finnas tillgängliga på svenska inom maj. Uppgifterna är från arrangörernas pressmeddelande (från 14.5). Mer information om närmat (på finska) hittas på adressen www.mtk.fi/lahiruoka.

Uppdaterad informationsanvisning för landsbygdsprogrammet för Fastlandsfinland

Informationsanvisningen för *Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2007-2013* har uppdaterats senaste vecka (8.5). Den nyaste versionen finns på webbadressen <http://www.landsbygd.fi/sv/index/landsbygdsprogrammet/informationmaterial.html>.

Webbplatsen *Landsbygd.fi*, som öppnades 1.5.2007, sköts av landsbygdsnätverksenheten som producerar tjänster för landsbygdsnätverket.

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet utkommer en gång i veckan och sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@ssc.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@ssc.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.
